

16. Collins V. N. A book of English idioms. – Л.: Учпедгиз, 1950. – С. 115 – 121.

17. Англо-український фразеологічний словник / Укл. К. Т. Баранців. – К.: Радянська школа, 1969. – 1052 с.

О. Блашків, Л.Ковальчук. Способы перевода фразеологических единиц с английского на украинский.

В статье исследованы основные способы перевода фразеологических единиц с английского языка на украинский язык; обнаружено, что воспроизведение фразеологизмов подлинника в переводе осуществляется различными способами, исходя из той роли, которую они играют, и учитывая контекст, а также идиому в каждом конкретном случае; большое количество фразеологизмов включает в себя имена и имена. Выбор адекватных путей перевода обуславливается происхождением, функционированием и структурным строением фразеологических единиц, рассматриваются в неразрывном единстве с их стилистическими особенностями. Доказано, что одной из ошибок перевода фразеологических единиц является восприятие фразеологизма в языке подлинника как свободного словосочетания с самостоятельным, прямым значением слов-компонентов, входящих в его состав. Несмотря на достаточно большое количество соответствующих лексикографических источников прослеживается недостаточная база переводческих соответствий компаративной фразеологии украинского и английского языков, что затрудняет работу преподавателей иностранного языка и переводчиков. Перспективным представляется дальнейшее составление словарей-справочников, методических разработок и учебных пособий по фразеологии.

Ключевые слова: *способы перевода, проблема перевода, фразеологизмы, фразеологические единицы, фразеологический эквивалент, фразеологический аналог.*

O.Blashkiv, L.Kovalchuk. Ways of Translation Phraseological Units from English into Ukrainian.

Basic methods of translation of phraseology units are investigated from English into Ukrainian language in the article; it is found that the reproduction of the original phraseology is carried by various ways, a number of phraseology contains and proper names. Choosing appropriate ways of translation predetermined origin, functioning and structure of structural idioms considered in indissoluble unity with their stylistic features. One of the errors of translation idioms is found - the perception phraseologism in the original language as a free expression of independent, direct meaning component. Despite the fairly large number of relevant lexicographical sources evident lack directory of translation equivalents comparative phraseology Ukrainian and English languages, which complicates the work of foreign language teachers and translators. Promising is further compiling dictionaries, reference books, teaching materials and textbooks phraseology.

Key words: *methods of translation, problem of translation, phraseological units, phraseology equivalent, phraseology analogue.*

Олена Бірюкова
(Вінниця)

УДК 811.111'25:811.1612'25

МІЖМОВНА АСИМЕТРІЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ МОВИ

Висвітлено проблему міжмовної асиметрії як перекладацького феномену (на матеріалі художнього тексту англійською та українською мовами). Автор визначає інтердисциплінарний характер зазначеного феномена, простежує його динаміку в ракурсі позитивних перетворень, єдності, тотожності та відмінності, пов'язаних із декомпресією мовного знаку. Представлені явища декомпресивної асиметрії в англо-українському художньому перекладі проілюстровано прикладами.

Ключові слова: *міжмовна асиметрія, дисиметрія, декомпресія, комплементарні перетворення, перекладацькі трансформації.*

Постановка проблеми. Питанням міжкультурної комунікації не випадково приділяється останнім часом велике місце, оскільки через розбіжності культур люди, що володіють однією і тією ж мовою, не завжди можуть зрозуміти один одного.

Факти міжкультурної асиметрії, які спостерігаються при порівняльному аналізі мов у перекладацькій практиці, численні і різноманітні. Особливе місце дослідники відводять зіставленню самих екзотичних, експресивних реалій, які відображають національний колорит і відрізняються найскладнішим ступенем вибору для них відповідних еквівалентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення структурних співвідношень і міжмовної еквівалентності в межах теорії та практики перекладу дедалі набуває чинності та пов'язана з категоріями симетрії та асиметрії в мові. В сучасних мовознавчих студіях ці поняття виступають в якості найважливіших методологічних категорій, віддзеркалюючи фундаментальні риси структури та функціонування будь-якої мови. Наразі парадигма симетрії / асиметрії є надзвичайно актуальною через зростання інтересу до міжкультурної комунікації, сучасних можливостей трансформації знаку однієї мовної системи в іншу.

У зв'язку з цим з'явився ряд наукових праць, присвячених різноманітним аспектам вивчення зазначеної проблеми, а саме: культурологічні проблеми перекладу художнього тексту (Ж. Мунен, М. Снелл-Хорнби, Ю. Хольц-Мянттері, О.Д. Швейцер та ін.), аналіз художнього тексту та його змісту в перекладі (М. Ледерер, А. Нойберт, І. Ревзін, В. Розенцвейт, М. Снелл-Хорнби та ін.), компаративні аспекти художнього перекладу (М. Лановик, Р. Гейбуллаєва, О. Павленко, А. Топуз), лексико-фразеологічні проблеми відтворення художнього тексту (Р. Зорівчак, І. Ковальська, Т. Шмігер), вивчення асиметрії мовних знаків (Ш. Баллі, В. Гак, С. Карцевський, Ф. Соссюр), дослідження білінгвізму й інтерференції (В. Алімов, Л. Баранніков, Л. Бархударов, У. Вайнрайх, Ю. Караулов, Н. Мечковська, Д. Розенталь, Е. Хауген та ін.).

Метою нашої розвідки є порівняльний аналіз міжмовної асиметрії як перекладацької категорії на матеріалі художнього тексту англійською та українською мовами, визначення типів міжмовної асиметрії, що виникають під час перекладу.

Поняття симетрії / асиметрії із категорії окремої науки перетворилося в одну з загальних категорій пізнання, що може застосовуватися у найрізноманітніших площинах наукового знання: інформатиці, кібернетиці, психології, соціології, лінгвістиці тощо. Такий інтердисциплінарний характер зазначеного феномена сприяв формуванню низки загальнометодологічних понять. Так, терміни «система», «парадигматика», «синтагматика» вперше були розроблені на матеріалі мовознавства, після чого вони перейшли в загальнометодологічні категорії. Простежуючи еволюцію наукового феномену симетрії / асиметрії, можна помітити, як з переходом у нові царини знання змінювалося та поглиблювалося розуміння безпосередньо самого терміну.

В. Вернадський, розглядаючи найбільш важливі досягнення наукової думки людства, зазначав, що принципово новим у науці стало не виявлення принципу симетрії, а визнання його загальності [4]. Сьогодні ідея загальності симетрії набула чинності й не викликає сумнівів: симетрія не просто оточує нас, вона є універсальною основою навколишньої природи, частиною якої ми є. Зазначена категорія встановлює зовнішні та внутрішні зв'язки між об'єктами й явищами, що можуть бути непов'язаними між собою.

У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне визначити сутність поняття «симетрія». Словник іншомовних слів фіксує наступну дефініцію цього терміну: «Симетрія (з грецької – співмірність) – поняття, що характеризує перехід об'єктів у самих себе або одного в інший у здійсненні над ними певних перетворень; у широкому сенсі властивість незмінності (інваріантності) деяких сторін, процесів і стосунків об'єктів відносно перетворень» [10, с. 524].

У філософському плані симетрія виступає як особливий вид структурної організації об'єктів. Опозицією симетрії виступає інша загальнометодологічна категорія – асиметрія. Між цими пограниччями симетричної шкали лежать ще два синонімічних поняття: антисиметрія й диссиметрія. Перша передбачає збереження однієї властивості об'єкту і заміну іншої протилежною. Асиметрію слід відрізняти від диссиметрії, яка розуміється як кількісне зниження симетрії, відсутність деяких її елементів. Диссиметрія, таким чином, розглядається як часткова відсутність симетрії, її розлад, виражений в наявності одних симетричних властивостей та відсутності інших.

У лінгвістичних дослідженнях симетрія / асиметрія виступає суттєвою текстовою категорією, функцією яких дослідники вважають скріплення окремих частин, досягнення їх рівноваги в тексті, ритмічну організацію окремого твору [5]. Отже, художній текст можна представити як особливий тип структурної організації – єдність тотожності і відмінності (симетрія/асиметрія), завдяки чому симетрія в тексті включає не лише правильність і повторюваність одних і тих самих елементів художнього цілого, але і відмінність їх частин.

Дослідження лексико-семантичного й текстового простору може здійснюватися методом виявлення в його структурі зазначеної бінарної опозиції, яка зумовлена симетричними характеристиками самого тексту, що виявляються в закономірностях формо- і змістотворення та дисиметричних рядах; симетричною будовою мовних знаків, що входять у текст; лексичних одиниць та синтаксичних конструкцій; інваріантним змістом вторинних текстів, створених на основі тексту-джерела (переклади, інтерпретації).

Кожен художній текст є потенційним об'єктом художнього перекладу. У контексті універсальної категорії симетрії / асиметрії можна стверджувати, що оригінальний (первинний) текст симетричний тому тексту, який було перекладено (вторинному), у разі успішності перекладу, і асиметричний за наявності неякісного перекладу.

У теорії перекладу найбільшу значущість має симетрична будова мовних знаків та інваріантний зміст вторинних текстів. Оскільки у разі перекладу ми маємо справу з мовними об'єктами, то встановлення стосунків симетрії / асиметрії між текстом оригіналу і текстом перекладу передбачає, передусім, викриття мовних симетричних / асиметричних елементів. Подібні елементи традиційно встановлюються за принципом приналежності до мовних ярусів. Тому можна говорити про фонетичну, морфологічну, синтаксичну та лексичну (найбільш очевидну) симетрію/асиметрію оригінального і перекладеного текстів.

Згідно з В. Гаком, асиметрія не обмежується парадигматичним аспектом лише в двох його проявах: варіативність означувального за незмінного означуваного (аломорфія) і варіативність означуваного за незмінного означувального (полісемія) та виявляється також в синтагматичному і семіотичному плані. Синтагматичний аспект асиметрії містить вираження однієї змістової одиниці поєднанням двох і більше формальних елементів (розгорнуте позначення, аналітичні конструкції, фразеологізми); вираження однієї формальної одиниці поєднанням двох і більше змістовних одиниць (конденсація, згорнуте позначення, амальгамування, кумуляція тощо).

Асиметрія в семіотичному плані охоплює такі явища, як відсутність очікуваної формальної одиниці за наявності відповідної змістової (спрощене позначення, нульовий знак, еліпсис, умовчання) і відсутність очікуваної змістової одиниці за наявності відповідної формальної одиниці (десемантизація, вживання порожніх знаків, семіотична надмірність знаку тощо). При цьому типи асиметрії тісно взаємопов'язані історично і функціонально: еліпсис призводить до конденсації (скороченого позначення), розгорнуте (аналітичне) позначення пов'язане з десемантизацією одного з членів конструкції.

О. Харіна вводить поняття міжмовної асиметрії через зіставлення декількох мовних систем і виокремлення в них трьох типів міжмовної симетрії: *статична симетрія окремого об'єкту*; *гомологічна симетрія – відношення двох об'єктів*; *динамічна симетрія у розвитку об'єктів*.

У вітчизняному перекладознавстві поняття асиметрії, як результат незбігу систем різних мов (на рівнях фонетики, граматики, лексики, семантики, стилістики), уперше викладено Т. Некряч в праці «Види асиметрії при перекладі драматичного діалогу» (2010) сучасного дослідника-перекладача, в якій авторка вводить в активний перекладознавчий обіг поняття асиметрії у перекладі драматичних творів.

Дослідниця зауважує, що неспівмірність систем різних мов у перекладі призводить до так званої асиметрії – розбіжності мовних знаків, яке, в свою чергу, зумовлює необхідність пошуку такого відповідника, який найповніше віддзеркалює авторський задум. Т. Некряч стверджує, що для створення рівноцінного оригіналу у жанрово-стильовому вимірі тексту, перекладач має брати до уваги величезну низку лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників, які частково збігаються з загальними вимогами до повноцінного художнього перекладу, але мають і свої онтологічні риси, притаманні тільки окремому літературному типу. В ідеалі перекладач повинен максимально зрозуміти автора, практично перетворитися на його alter ego у процесі декодування

змісту оригіналу та авторських образів і передачі їх засобами мови перекладу. За відсутності еквівалента може виникнути перекладацька асиметрія, якщо вона сприяє повнішому відтворенню змісту та образу [8, с. 124]. На думку дослідниці, перекладачеві художнього твору доволі часто доводиться вдаватися до трансформаційних та компенсаційних тактик, в той час коли в творі іншого жанру чи стилю можна знайти «симетричне» рішення.

Грунтовним, на нашу думку, є також підхід до розгляду проблеми міжмовної асиметрії в перекладі В. Ювенко; в своєму трактаті на позначення міжмовної асиметрії дослідник використовує поняття «конверсивна міжмовна асиметрія» [7, с. 62-63], що є результатом незбігу двох мов на рівні системи (одного з елементів тріади мовного варіювання – «система-норма-узус»). Унаслідок появи асиметрії в перекладі, за спостереженнями дослідника, мова перекладу змушена накладати так звані «перекладацькі фільтри», що простежується в появі у тексті перекладу певних перебудов і перетворень.

Сучасний російський перекладознавець М. Гарбовський оперує терміном «міжмовна асиметрія» і розглядає зазначене явище в контексті проблематики перекладу плану змісту діалексем, тобто лексем двох мов, що схожі між собою за зовнішньою формою. Таким чином, розглядається проблема передачі асиметрії змісту за аналогією форм одиниць перекладу, прикладом яких, на думку М. Гарбовського, є «хибні друзі перекладача». Дослідник звертає увагу на те, що в процесі перекладу необхідно враховувати невідповідність – асиметрію змісту за симетрії форми таких «друзів». Отже, феномен міжмовної асиметрії розглядається вченим, як певна константа, стала мовна традиція, тобто мовне явище, а не процес вибору перекладачем власного рішення.

М. Гарбовський характеризує асиметрію як міжмовне явище, а деформацію як засіб перекладу, його можливий варіант або перекладацький прийом. При цьому характер асиметричних явищ у міжмовному просторі визначається історичною традицією й має об'єктивний характер, поява ж деформацій у перекладі викликана виключно суб'єктивними факторами.

В. Матюша розглядає явище асиметрії як засіб збереження авторського задуму в перекладі та результат застосування перекладачами різнотипних трансформаційних операцій, розрізняючи такі типи асиметрії:

1. системна, що пов'язана з неспівмірністю мовних систем і зустрічається в будь-якому перекладацькому дискурсі;
2. ситуативна асиметрія, що передбачає широкий спектр змін, здатних викликати в цільової аудиторії реакцію, аналогічну сприйняттю того чи іншого елемента у вихідній аудиторії;
3. експлікативна асиметрія – допустимі стислі внутрішньотекстові коментарі й пояснення з метою повнішого розуміння авторських інтенцій.

На наш погляд, такий ґрунтовний підхід до проблеми асиметрії дозволяє чітко структурувати інтерпретаційні перекладацькі стратегії та пояснити доречність чи небажаність певних відхилень від тексту оригіналу.

Порівнюючи явище асиметрії з феноменом перекладацької деформації, зазначимо, що асиметрія є незбігом формальних і змістових ознак у тексті оригіналу й тексті перекладу. У той же час, деформація виступає в якості свідомого вибору перекладача, стратегією перекладу, характерною рисою особистості майстра, особливістю його індивідуальності, що призводить до незбігу формальних і змістових ознак у тексті оригіналу і тексті перекладу. Отже, феномен деформації розглядається в ракурсі позитивних перетворень, бо в такому разі не порушується цілісність першотвору та не руйнується авторська інтенція, а також й як прийом, зумовлений свідомим вибором перекладача. При цьому, зауважує О. Павленко, – «перекладач не «перемонтовує» твір на свій лад, а відтворює текст як цілісну знаково-семантичну систему» [9].

Явище асиметрії в англо-українському перекладі пов'язано з вивченням феномену декомпресії мовного знаку (Ю. Камінський), серед основних типів якої виокремлюємо наступні:

- 1) відновлення (реконструкція) і поява (вставка) слова або сполучення, що зумовлює лінійну лексико-синтаксичну декомпресію англійського речення в українському перекладі;
- 2) лінійна декомпресія монолексеми у словосполучення;
- 3) лінійна декомпресія словосполучення у речення;
- 4) лінійна декомпресія речення у групу речень.

Проілюструємо представлені явища декомпресивної асиметрії в англо-українському художньому перекладі прикладами, взявши за основу прозові твори англійських та американських письменників:

«*But he has been most pleasant*» [18, р. 134]. – «*Але він дуже приємний співрозмовник*» [3, с. 154] є свідченням «нульового виявлення» певного елемента речення (або ж групи його елементів), які, свідомо автором, або ж завдяки виявленню закону мовної економії, зазнають вилучення в тексті оригіналу, й при перекладі, відповідно, відновлюються або реконструюються.

Наступні приклади демонструють, як значимі частини мови подаються словником у вигляді найчастотніших регулярних та опціональних декомпресем. Саме вони у мовленні зазнають найчастотнішої декомпресації: ...*elephant hunters are a rough set of men* [15, р. 221]... – ...*мисливці на слонів – грубі, неотесані люди*[12; с. 45]; *I glared at them both and in my haughty red shirt crossed to the window and looked toward Alton* [17, р. 46]. – *Я презирливо глянув на кожного зокрема, промаршував у своїй визивно-червоній сорочці до вікна і став, дивлячись у бік Олтона* [1; с. 67]; *In pursuance of this determination, little Oliver, to his excessive astonishment, was released from bondage, and ordered to put himself into a clean shirt* [14, р. 65]. – *На виконання ухваленого рішення малого Олівера, вкрай здивованого, випустили з карцера й наказали надіти чисту сорочку* [6; с. 86]; *Moreover, I will arrange in the event of anything untoward happening to us or to you, that your son shall be suitably provided for.* [15, р. 89]. – *Одночасно з цим, на випадок нашої загибелі, я вживу заходів, щоб ваш син був відповідним способом забезпечений* [12, с. 109].

Інколи в межах одного речення спостерігається декомпресація різних частин мови, наприклад, прикметника і дієслова: *I am, as I think I have said, a cautious man, indeed a timid one, and this suggestion frightened me.* [15, р. 54] – *Мені здається, що я вже казав, що я обережна людина і, крім того, людина тиха і скромна, і мене приголомшила і злякала ця пропозиція...*[12, с. 78].

Численні праці відомих науковців досить повно, на наш погляд, висвітлюють декомпресацію зазначеного типу, тому акцентувати на ній увагу не вважаємо за доцільне, адже йдеться насамперед про різноманітні інфінітивні та віддієслівні конструкції, які зумовлюють у тексті перекладу появу підрядного речення і відповідають, таким чином, визначенню третього типу декомпресії (перетворення сполучення на речення): *Finally, he felt the blood begin to flow* [13]. – *Нарешті він відчув, як по плечах заструменіла кров* [2, с. 196].

Інколи можна спостерігати розчленування одного речення тексту оригіналу на два чи декілька самостійних речень у тексті перекладу. Саме перетворення такого типу Ю.І. Камінський відносить до четвертого типу декомпресії: *When I had finished reading the above, and shown the copy of the map, drawn by the dying hand of the old Dom with his blood for ink, there followed a silence of astonishment* [15, р. 74]. – *Коли я закінчив читати документ і показав копію карти, намальованої його власною кров'ю замість чорнила ослаблю рукою старого португальця, – запала глибока мовчанка. Мої слухачі були вражені* [12, с. 76].

Проте, варто зазначити, що зазначений тип не є досить розповсюдженим у вторинному тексті, хоча інколи можна виявити перетворення одного речення тексту оригіналу на три у тексті перекладу: *As soon we came to the inn, Ransome led us up the stairs to a small room, with a bed in it, and heated like an oven by a great fire of coal* [16, р. 34]. – *Як тільки ми підійшли до заїзду, Рейсом провів нас сходами нагору, в маленьку кімнату з ліжком. У коминку горіло яскравим полум'ям вугілля. Було так жарко, як у печі* [11, с. 36].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати дослідження та класифікація типів декомпресії, що простежуються в українських перекладах, досить повно відображають складність і важливість подальшого дослідження зазначеного явища. Проте, висвітлюючи особливості вираження міжмовної міжрівневої асиметрії, зауважимо, що в межах навіть кількох речень перекладач через об'єктивні або суб'єктивні причини використовує не лише один із вищезазначених типів: здійснюється ціла низка комплементарних перетворень, які часто зумовлюють появу кількох із вищезазначених типів у межах мікротексту: *Almost immediately, a heavy fist pounded on Langdon's door. Uncertain, Langdon slid off the bed, feeling his toes sink deep into the savonnerie carpet. He donned the hotel bathrobe and moved toward the door* [13, р. 306]. – *Майже миті ж миті в двері хтось голосно постукав. Не знаючи, що робити,*

Ленгдон тихо встав із ліжка. Відчув, як ноги глибоко занурюються у розкішний старовинний килим. Накинув халат із монограмою готелю і підійшов до дверей [2, с. 38].

Отже, міжмовна асиметрія, що передбачає різні перекладацькі трансформації та здійснюються за допомогою ізоморфних та аломорфних засобів мови оригіналу і перекладу, сприяє здійсненню перекладачем адекватної перекладацької версії. Зазначена проблема потребує подальшого розгляду та більш детального аналізу з метою виокремлення певних прийомів перекладу, притаманних художньому поетичному та прозовому перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апдайк Дж. Кентавр. Ферма / Пер. з англ. / Дж. Кентавр Апдайк. – К.: Дніпро, 1988. – 448 с.
2. Браун Ден. Код да Вінчі / Пер. з англ./ Ден Браун. – Х: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2006. – 480 с.
3. Вайлд Оскар. Портрет Доріана Грея / Пер. з англ. / Оскар Вайлд. – К.: Школа, 2003. – 255 с.
4. Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки / Владимир Вернадский – М.: Наука, 1981.
5. Гарбовский Н. К. Теория перевода: Учебник / Николай Гарбовский – М.: Изд-во Моск. Ун-та, 2004. – 544 с.
6. Діккенс Ч. Пригоди Олівера Твіста / Пер. з англ. / Чарльз Діккенс. – К.: Дніпро, 1987. – 423 с.
7. Иовенко В.А. Лексико-грамматические трансформации при переводе высказываний каузативного смысла (на материале лексики русского языка) // Тетр. переводчика: Научно–теор. сб. / Валерий Иовенко. – М.: Высш. школа, 1987. – Вып. 22 (Под ред. С.Ф. Гончаренко). – С. 57-65.
8. Некряч Т.Є. Перекладацькі стратегії відтворення власних імен як форманту сюжету у драматичних творах (на матеріалі автоперекладів) // Проблеми семантики слова, речення та тексту / Тетяна Некряч. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2008. – Вип. 15. – С. 123-127.
9. Павленко О. Г. Реценсія прози І. Качуровського в англомовному світі (на матеріалі англомовних перекладів романів «Шлях невідомого», «По той бік безодні») : Дис... канд. наук: 10.01.05 / Павленко Олена Георгіївна. – 2007. – 188 с.
10. Современный словарь иностранных слов. – М.: Изд-во русс.яз., 2001. – 740 с.
11. Стівенсон Р.Л. Викрадений / Пер. з англ. / Роберт Стівенсон. – Львів: Піраміда, 2006. – 350 с.
12. Хаггард Г. Копальні царя Соломона / Пер. з англ. / Генрі Хаггард. – К.: Мистецтво, 1992. – 432 с.
13. Brown Dan. Da Vinci code/ Dan Brown. – L.: Gorgi books, 2004. – 606 p.
14. Dickens Ch. The adventures of Oliver Twist / Ch. Dickens. – М.: FL, 1955. – 552p.
15. Haggard H. King Solomon's Mines / H. Haggard. – М.: Progress, 1974. – 224 p.
16. Stevenson R.L. Kidnapped / R.L. Stevenson. – Chicago: The Goldsmith Publishing Company, 1937. – 249 p.
17. Updike J. The Centaur / J. Updike. – N. Y.: Fawcett publications, 1986. – 222 p.
18. Wild Oscar. The picture of Dorian Gray / Oscar Wild. – К.: Знання, 2006. – 293 с.

Бирюкова Е. Межъязыковая асимметрия как источник развития языка.

Статья рассматривает проблему феномена межъязыковой асимметрии в переводе (на материале художественного текста на английском и русском языках). Автор определяет интердисциплинарный характер указанного феномена, отслеживает его динамику в ракурсе положительных преобразований, единства, тождества и различия, связанных с декомпрессией языкового знака. Представленные явления декомпрессионной асимметрии в англо-украинском художественном переводе проиллюстрировано примерами.

Ключевые слова: *межъязыковая асимметрия, диссимметрия, декомпрессия, комплементарные преобразования, переводческие трансформации.*

Biryukova O. Cross-lingual Asymmetry as a Source of Language Development.

The article highlights the problem of cross-lingual asymmetry as a translation phenomenon based on the texts in English and Ukrainian. The author determines an interdisciplinary character of the phenomenon in question, analyses its dynamics in the frameworks of positive transformations as well as unity, equality and difference related to decompression of linguistic sign. The phenomena of decompressive asymmetry in English-Ukrainian artistic translation are illustrated by examples.

Key words: *crosslingual asymmetry, dissymmetry decompression, complementary transformations, translation transformations.*

Оксана Герасімова
(Хмельницький)

УДК 81'25'373:811.111:811.161.2

АДЕКВАТНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ТА ІДІОМАТИЧНИХ ВИРАЗІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Статтю присвячено особливостям перекладу фразеологічних одиниць та ідіоматичних виразів з англійської на українську мову на основі аналізу статей сучасних періодичних видань, матеріалів художніх творів англійськомовних письменників та лексикографічних джерел. Під час дослідження було з'ясовано, що фразеологічні одиниці та ідіоми порівняно широко використовуються в усному і писемному мовленні (публіцистичних текстах, художніх творах), але, незважаючи на це, їхні структурно-семантичні особливості є недостатньо вивченими. Автором досліджено джерела походження фразеологізмів у сучасній англійській мові, подано їхню класифікацію з погляду семантичної злитості їхніх компонентів, а також визначено різні перекладацькі прийоми в перекладі публіцистичних матеріалів та художніх текстів. У процесі дослідження було вивчено, проаналізовано наукову літературу, статті, реферати з вищезазначеної теми, а також художні твори англійськомовних письменників.

Ключові слова: фразеологія, ідіоми, фразеологічні одиниці, структурно-семантичні особливості, класифікація, основні способи перекладу.

Постановка проблеми. Фразеологічні одиниці (ФО), безсумнівно, відіграють важливу роль у формуванні стилю твору. Вони значною мірою впливають на сприйняття тексту читачем, створюючи складну систему прямих і переносних значень, образів, асоціацій тощо.

Переклад фразеологічних одиниць являє собою одну з найбільш складних і цікавих проблем, що розробляються в рамках сучасної теорії перекладу. Труднощі перекладу ФО, пояснюються складністю їх семантичної структури. Фразеологізми – це своєрідні «мікротексти», які вбирають в себе різноманітну інформацію про об'єкти реальної дійсності. Вони не лише називають предмети реальності, але, і передають емоційне відношення до предмета промови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема перекладу ФО досить повно розглянута у роботах В. Виноградова, В. Комісарова. Такі науковці як Н. Шанський, А. Кунін, Л. Сміт, Н. Амосова, широко досліджували питання класифікації ФО. Проблемою визначення поняття ФО займалися Ш. Баллі, А. Кунін, В. Телія, В. Гак.

Мета статті - дослідити походження фразеологічних одиниць, визначити їхню класифікацію, звернути увагу на національну своєрідність компаративних фразеологізмів у англійській та засоби їхньої передачі українською мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожна високорозвинена мова є засобом достатньо могутнім для того, щоб передати зміст, виражений іншою мовою. При цьому стилістичні засоби мови, на яку перекладають, служать не для копіювання формальних особливостей мови оригіналу, а для передачі стилістичних функцій, які виконуються елементами оригіналу – часто при всій їх формальній відмінності. [4, ст. 215]

Фразеологія – надзвичайно складне явище, вивчення якого потребує свого методу дослідження, а також використання даних інших наук: лексикології, граматики, стилістики, фонетики, історії мови, історії, філософії, логіки і країнознавства. [1, ст. 4]

Фразеологія – це скарбниця мови. У фразеологізмах знаходить відображення історія народу, своєрідність його культури та побуту. Фразеологізми часто носять яскраво національний характер. Поряд з чисто національними фразеологізмами в англійській фразеології є багато інтернаціональних фразеологізмів. [1, ст. 4]

Фразеологія як наука продовжує розвиватися і привертати увагу все ширшого кола дослідників. Постають нові проблеми, уточнюються або ж по-новому висвітлюються питання, що досліджувалися досі. Серед мовознавців немає одностайності щодо визначення центральної одиниці предмета, його природи, значення тощо. Деякі аспекти залишаються недостатньо вивченими, як, наприклад: зіставне дослідження фразеології, фразоутворення, фразеологія і контекст, перекладознавчі рівні фразеології. Наукові досягнення у сфері фразеології окремих мов